

Gençlik ve İstihdam Araştırmaları Özeti

Nisan 2016

Bu belgedeki görüş ve yaklaşımlar, Esas Sosyal, İstanbul Bilgi Üniversitesi ve Ipsos'un kurumsal görüş ve yaklaşımını yansıtmamakta olup katılımcıların kendilerine aittir.

İstanbul
Bilgi Üniversitesi
LAUREATE INTERNATIONAL UNIVERSITIES

İçindekiler

1. Arka Plan

2. Araştırma Yöntemleri

2.1 Bilgi Üniversitesi Gençlik ve İstihdam Araştırması

2.2 Ipsos Türkiye’de Diplomalı Gençlerin İşsizliği Kamuoyu Araştırması

3. Bulgular

3.1 İş Bulamama Nedenleri

3.2 Sorumlu Görülen Kurumlar ve Destekler

3.3 Gençlerin İşten Beklentileri

3.4 İşsiz Kalmanın Gençler Üzerindeki Etkileri

3.5 Sorunun Çözümüne Yönelik Beklentiler ve Fikirler

4. Değerlendirme Toplantısı Çıktıları

1. Arka Plan

Esas Holding Yönetim Kurulu Başkanı Şevket Sabancı ve ailesinin topluma yatırım çalışmalarını yürütmek üzere Nisan 2015'te kurduğu Esas Sosyal'in önümüzdeki beş yıl boyunca gençler ve istihdam alanında gerçekleştireceği sosyal yatırımların üç program kapsamında hayata geçirilmesi hedefleniyor: **İlk Fırsat, Ortak Projeler ve Araştırma Destekleri**.

İşsizlik ve özellikle de üniversite mezunu gençlerin işsizliği Türkiye'nin en önemli sorunlarından biridir. Veriler işsizlik oranının, özellikle üniversite mezunu genç nüfus için daha yüksek olduğunu ortaya koyuyor. Gençlerin diğer işgücü yaş gruplarına göre deneyimsiz görülmesi ve bu deneyim eksikliğini öğrenim hayatından edindikleri güncel bilgi ve becerilerle telafi edemiyor olmaları önlerindeki en önemli engeller arasındadır.

Türkiye nüfusunun % 16,5'ini oluşturan 15-24 yaş grubunda 12 milyondan fazla genç bulunuyor. Türkiye'de genç nüfusta işsizlik eğitilmiş gençlerde daha fazla, bu gençlerin % 18,5'i işsiz.¹ İşsizlik oranları Okuma yazma bilmeyenler arasında yüzde 10; İlköğretim mezunlarında yüzde 15; Lise mezunlarında yüzde 22; Üniversite mezunları arasında ise yüzde 29'dur.

Türkiye'de genç nüfusta işsiz kalma süresi eğitilmiş gençlerde daha fazla. Altı aydan fazla işsiz kalanların oranı; İlköğretim ve altı eğitim alanlarda yüzde 32; Lise mezunlarında yüzde 35; Üniversite mezunlarında yüzde 43'tür.

Esas Sosyal diplomalı gençlerin istihdamı alanında gerçekleştirmeyi planladığı toplumsal yatırım çalışmaları öncesinde, 2015 yılı içinde İstanbul Bilgi Üniversitesi Gençlik Çalışmaları Birimi ile odak grup yöntemiyle "Gençlik ve İstihdam" araştırmasını, Ipsos Sosyal Araştırmalar Enstitüsü ile ise "Kamuoyunun İşsizlik Değerlendirmeleri" araştırmasını gerçekleştirdi. Söz konusu araştırmalar hem Türkiye'de gençlik istihdamı konusunda bir durum tespiti yapmayı, hem de Esas Sosyal'in gençlik ve istihdam alanında gerçekleştireceği çalışmalara temel oluşturmayı amaçlamıştır.

7 Nisan 2016'da ise sonuçları birbiriyle örtüşen ve birbirini tamamlayan bu iki araştırmanın sonuçlarının farklı paydaşların katılımıyla irdelendiği "Gençlik ve İstidam Yuvarlak Masa Toplantısı" gerçekleştirildi. Üniversite mezunu genç işsizler konusunun masaya yatırıldığı çalışma toplantısının ardından bir de sonuç bildirisi yayınlandı.

Araştırmaların özet sonuçları, öne çıkan çıktılar ve Yuvarlak Masa Toplantısı katılımcılarının değerlendirmeleri aşağıda yer almaktadır.

---

¹ <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21567>

2. Araştırma Yöntemleri

2.1 Bilgi Üniversitesi Gençlik ve İstihdam Araştırması

İstanbul Bilgi Üniversitesi Gençlik Çalışmaları Birimi tarafından **kalitatif (niteliksel) odak grup** yöntemiyle gerçekleştirilen “Gençlik ve İstihdam” araştırması kapsamında **2014 yılının Ekim ve Kasım** aylarında, **5 şehirde 6 odak grup** aracılığıyla 15-24 yaş aralığındaki **toplam 26 kişiyle** görüşmeler yapıldı. Katılımcılar **yüksek puan ile girilen üniversitelerin dışındaki üniversitelerden mezun olup 6 aydır iş aramasına rağmen iş bulamayan** gençler arasından belirlendi. (Bakınız www.esassosyal.org/tr/programlar-ve-arastirmalar/arastirmalar)

Kent	Kadın	Erkek	Toplam
Adana	3	2	5
Ankara	0	3	3
Eskişehir	4	0	4
İstanbul I	2	3	5
İstanbul II	1	2	3
Mardin	1	5	6
TOPLAM	11	15	26

2.2 Ipsos Türkiye’de Diplomalı Gençlerin İşsizliği Kamuoyu Araştırması

Ipsos Sosyal Araştırmalar Enstitüsü’nün **kantitatif (niceliksel) araştırma** yaklaşımı kullanılarak gerçekleştirdiği araştırma Türkiye genelinde 15 ilde, **2015 yılının Mayıs ve Haziran** aylarında **genel kamuoyu (1263 kişi), ebeveynler (254 kişi), üniversite son sınıf öğrencileri (161 kişi) ve diplomalı genç işsizler (525 kişi) olarak belirlediği 4 ayrı grup** üzerinde **toplam 2086² kişinin katılımıyla CAPI** (bilgisayar destekli yüz yüze anket) yöntemiyle gerçekleştirildi. Üniversite son sınıf öğrencileri ve diplomalı işsizler grupları İlk Fırsat’ın hedef üniversitelerinden belirlendi, ebeveynler grubu ise bu üniversitelerde okuyan gençlerin ebeveynleri arasından seçildi.

Araştırma, eğitilmiş gençlerde görülen işsizlik hakkında farklı paydaşların ne ölçüde bilgi sahibi olduğunu görmek, farklı paydaşların, eğitilmiş gençlerde görülen işsizliğin sebeplerine yönelik fikirlerini anlamak ve paydaşların, işsizliğin çözümüne yönelik önerileri nasıl değerlendirdiğini öğrenmek amacıyla gerçekleştirildi. Araştırmanın ayrıntılı bilgileri ayrıca yayınlanmıştır. (Bakınız www.esassosyal.org/tr/programlar-ve-arastirmalar/arastirmalar)

• Adana	• Diyarbakır	• Kayseri
• Ankara	• Erzurum	• Malatya
• Antalya	• Gaziantep	• Samsun
• Balıkesir	• İstanbul	• Trabzon
• Bursa	• İzmir	• Van

² Ebeveynler grubunda yer alan 117 katılımcı aynı zamanda genel kamuoyu grubunda da değerlendirilmiştir.

3. Bulgular

3.1 İş Bulamama Nedenleri

Bilgi Araştırması'na göre;

- a. Katılımcıların tamamına yakını üniversitede görmüş oldukları eğitimi verimsiz, çalışma hayatının gerçekliklerinden kopuk ve kendilerini/becerilerini tanıma anlamında yeterli donanımı sağlayamayan bir eğitim olarak değerlendirdi.
- b. Referansın torpile dönüştüğünü ve güçlü referansları/torpilleri olmayan gençlerin iş arama sürecinde geride kaldığını belirttiler.
- c. İş başvurularında karşılaştıkları engellerin başında işverenin talep ettiği "deneyim" geliyor. Özellikle üniversiteden yeni mezun olmuş kişilerin henüz çalışma hayatında deneyim elde edememiş olmaları, iş başvurusunda bulunamamalarına neden oluyor veya başvuruda bulunulsa dahi işe alım önünde engel oluşturuyor.
- d. Erkek katılımcılar askerliğin iş bulma önündeki en büyük engellerden biri olduğunu belirtirken işverenin talep ettiği "askerlik görevini tamamlamış olmak" veya "askerlik görevinin en az 2 yıl tecil edilmiş olması" kriterlerinin her ikisinin de kendileri açısından dezavantaj yarattığını dile getirdiler.

Ipsos Araştırması'na göre;

- e. Genel kamuoyunun eğitilmiş gençlerdeki işsizliğin en fazla 22-27 yaş grubunun öncelikli sorunu olduğuna dair farkındalığı, eğitilmiş genç işsizlere göre daha düşük (%67 vs. %86).
- f. Eğitilmiş gençlerde görülen işsizliğin en önemli nedenleri "eğitim sistemindeki eşitsizlikler" (4 grup için ortalama % 39,7), "iş ve işçi bulma hizmetlerinin yetersizliği" (4 grup için ortalama % 30,9) ve "girişimciliğin desteklenmemesi" (4 grup için ortalama % 31,4) olarak ortaya çıktı. "Eğitim sistemindeki eşitsizlikler konusunun" tüm gruplarda en önemli neden olarak gösterilmesi ve özellikle eğitilmiş genç işsizlerde diğer gruplara kıyasla daha yüksek oranda dile getirilmesi, bu konudan etkilenen hedef kitlenin fikrini ortaya koyuyor.
- g. Katılımcılar, işveren tarafından yeni mezunlardan bile talep edilen **iş deneyimi konusunun** da iş bulamamanın önemli bir gerekçesi olduğunu vurgularken (4 grup için ortalama % 24,4), aynı bakış açısı üniversite son sınıf öğrencilerinde gözlenmiyor (Bu grup için % 21, diğer 3 grup için ortalama % 27,6).
- h. Eğitilmiş genç işsizlerin iş bulmasında etkili olan unsurlar ise 4 grubun ortalamasına göre okuduğu bölüm (% 79,6), çevre/önemli tanıdıklar olması (% 80,1) **mezun olduğu üniversite (% 78,5)** olarak sıralanıyor. Bunları ise yabancı dil bilgisi, KPSS sınav puanı, diploma notu ve dış görünüş takip ediyor. Kadınlar tarafından tüm bu unsurlara ek olarak "çocuk sahipliği ve medeni durum" da önemli faktörler arasında belirtiliyor.

3.2 Sorumlu Görülen Kurumlar ve Destekler

Bilgi Araştırması'na göre;

- a. Katılımcıların tamamına yakını iş ve işçi bulma hizmetleri/istihdam konusunda İŞKUR'un sorumlu olduğunu bilmekle birlikte İŞKUR hakkında detaylı bilgiye sahip olmadıklarını belirttiler. 26 katılımcıdan yalnızca 2 kişi İŞKUR'a kayıtlı olduğunu ve zaman zaman ilanlara baktıklarını söyledi. Bu kişiler de ilanların kendi alanlarına yönelik olmadığını, yayınlanan ilan ile işverenin beklentilerinin uyumsuz olduğunu belirtti. Katılımcıların beklentisi kurumun daha görünür olması ve tüm meslek gruplarına ve özellikle gençlere yönelik hizmet vermesi yönünde.
- b. Araştırmaya katılanlar işverenin sigortasız çalıştırma veya sigorta primini asgari ücretten yatırma teklifini kabul edilemez bulurken bunun "yasal olmayan bir uygulama" olduğunu ve kabul edenlerin olmasının kendileri açısından haksız rekabet olduğunu ifade ederek işverenin sorumlu davranması gerektiğine dikkat çektiler.

Ipsos Araştırması'na göre;

- c. Görüşülen tüm gruplar, eğitilmiş genç işsizliğin giderilmesi için yoğun olarak "iş imkânlarının çoğaltılması / yeni iş alanlarının açılması" konusunu gündeme getirdiler.
- d. Dört paydaş da eğitilmiş gençlerin işsizliğinin giderilmesi için öncü olması gereken kurumun İŞKUR olduğunu ve İŞKUR'un bu konuda en sorumlu davranan kurum olduğunu belirtti. Ancak İŞKUR'un sorumlu davranma konusunda, öncü olma konusundaki kadar yüksek algılanmadığı görülüyor (**sorumlu davranma konusunda İŞKUR ortalaması %36, öncü olma İŞKUR ortalaması %62**).
- e. Dört paydaş da üniversitelerin bu konuda daha az görevleri olmasına rağmen konuyla ilgili sorumluluk üstlendiğini düşünüyor.
- f. Dört paydaş da Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın bu konuda en fazla görev üstlenmesi gereken kurum olduğunu, ancak yeterince sorumluluk üstlenmediğini düşünüyor. Bu sonuçlar katılımcıların çoğunluğunun İŞKUR-Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ilişkisinden haberdar olmadığını ortaya koyuyor.
- g. Ek olarak, vakıf/dernek/STK'lar eğitilmiş genç işsizliğinin giderilmesinde beklentilerin üzerinde sorumlu davranan kurumlar olarak görülmektedir (**öncü olma için Vakıf/Dernek/STK ortalaması %13; sorumlu davranma için Vakıf/Dernek/STK ortalaması %18**).

3.3 Gençlerin İşten Beklentileri

Bilgi Araştırması'na göre;

- a. Katılımcılar "ideal işi", günlük ortalama 8 saat çalışılan, hafta sonu iki gün tatili olan, sigortalı, işyerinde baskının ve hiyerarşinin olmadığı, işverenin kendilerinden kolayca vazgeçmediği, iş güvenliğinin sağlandığı, almış oldukları eğitimle ilişkili ve işin içeriğinin kendilerine uygun olduğu, sendikal haklarının tanındığı iş olarak tanımladılar.
- b. Diğer yandan katılımcılar bu koşulların "normal" ve "zaten olması gereken" koşullar olduğunu, sevdikleri ve sahiplendikleri bir işleri olması durumunda çalışma saatlerinin

uzamasını, başlangıç için beklentilerinin altında bir ücret almayı, işlerinin aldıkları eğitimle bire bir ilgili olmamasını sorun etmeyeceklerini belirttiler.

- c. Gençlerin önemli bölümü kendilerine önerilen ve “lise mezunlarının da yapabileceği” işleri yapmak istemediklerini belirttiler.

Ipsos Araştırması'na göre;

- d. Araştırma sonuçlarına göre en temel beklentiler yüksek maaş (4 grup için ortalama % 71,7), **deneyim kazanma (4 grup için ortalama % 40,6)** ve fiziksel çalışma koşulları (4 grup için ortalama % 39) olarak sıralanıyor. Yol, servis, araç temini, özel sağlık sigortası, yemek, işin yaşadığı şehirde olması, kişisel gelişim fırsatı sunması, çevre edinme / network olanağı sağlaması, işin ilgi çekici olması gibi beklentiler de sıralamada yer alıyor. Sıralanan bu unsurlar arasında “kişisel gelişim fırsatı sunulması” konusu, **üniversite son sınıf öğrencilerinde (%33) diğer tüm paydaşlara göre (%22) anlamlı derecede yüksek oranda belirtiliyor.**

3.4 İşsiz Kalmanın Gençler Üzerindeki Etkileri

Bilgi Araştırması'na göre;

- a. Katılımcılar, iş arama sürecinde hem destek, hem de baskı unsuru olarak ailelerini gösteriyor. Aileden alınan ekonomik desteği, ayni (barınma ve yemek) ve maddi (harçlık) olarak ayıran katılımcılar, bu desteği almaya mecbur olduklarını fakat bundan hiç hoşnut olmadıklarını belirtiyorlar.
- b. Bu süreçte “kendilerini ailelerine yük” olarak gören katılımcılar, gene de minimum bir desteği ailelerinden bekliyorlar. Sürekli olarak “iş buldun mu?” veya “hala bir şey bulamadın mı?” gibi soruların yöneltilmesini de motivasyonlarını düşürücü bir etken olarak görüyorlar. Gençlerin önemli bölümü bu baskıların sonucunda “kendileriyle kavga etmeye başladıklarını” belirttiler.
- c. Belli bir süre iş bulamayanlar “daha fazla zaman kaybetmemek için” yüksek lisans eğitimine yöneliyorlar. Ayrıca İngilizce ve bilgisayar gibi alanlarda kurslara katılarak kendilerini geliştirmeye çalışıyorlar.
- d. Katılımcılar ayrıca mesleklerini icra edememe ve mesleki olarak uzmanlaşamama kaygısı taşıyorlar. Mezuniyet sonrası işsizlik süresinin uzaması ve bununla ilişkili olarak ekonomik açıdan zorluk çekmeleri nedeniyle mezun olunan alanlar dışında da iş başvurularında bulunmak zorunda kaldıklarını belirtiyorlar. Bunda aile ve sosyal çevreden gelen örtülü bir baskı da rol oynuyor.

Ipsos Araştırması'na göre;

- e. 4 grubun verdiği yanıtların ortalamalarına göre eğitimli genç işsizlerin % 88'si psikolojik (moralsizlik, depresyon, güven kaybı, gelecek kaygısı, endişe); % 52'si fiziksel (uyku ve beslenme düzeni bozukluğu); % 47,7'si sosyal (ebeveynlerle ilişkinin bozulması ve yaşam kalitesinin düşmesi) sorunlar yaşıyor.

- f. Eğitimli genç işsizlerin işsiz kaldıklarında kendilerini geliştirecek ek eğitimler almayı (4 grup için ortalama % 64,5), yüksek lisans / doktora yapmayı (4 grup için % 55), eğitim gördükleri alanın dışında bir pozisyonda görev yapmayı (4 grup için % 53,2) tercih ettikleri de araştırmada ortaya çıkan bulgular arasında yer alıyor.
- g. Önemli bir diğer bulgu ise işsiz kalmaktansa sigortasız çalışmayı kabul etmek gerektiğine dair görüş için ortalamanın %23,5 olması. Bu oran eğitimli genç işsizler grubunda ortalamanın üzerinde (%26). Ek olarak işsiz kalmaktansa sigorta priminin düşük gösterilmesini kabul edenlerin oranı üniversite öğrencilerinde %23 iken, mezun işsizlerde %32'ye yükseliyor. Bu, gençlerin işsiz kaldıkça umutlarını yitirdiklerini ve "kötünün iyisi" yönünde bir tercih yapabileceklerini ortaya çıkarıyor. **Araştırmada, 13 aydan daha fazla zamandır iş arayan eğitimli gençlerin bir işten beklentilerinin yükselme eğiliminde olduğu da belirlendi.**

3.5 Sorunun Çözümüne Yönelik Beklentiler ve Fikirler

Bilgi Araştırması'na Göre;

- a. Katılımcılar "**okunulan bölümün değiştirilebilirlik olanaklarının artırılmasını**" talep ederken üniversite eğitimi sırasında çalışma hayatıyla daha yakın ilişki kurabilmek adına, kariyer günleri haricinde, okudukları bölüm tarafından "**ileride çalışılacak sektörlerle ilişkilerin geliştirilmesini**" önerdiler, üniversite eğitimi sürecinde "**uygulamalı eğitimin artırılmasını**", "**hangi meslekleri icra edebileceklerine yönelik olarak seçmeli dersler konulmasını**" talep ettiler. Katılımcılar üniversite sunulan yabancı dil eğitiminin çok yetersiz olduğunu dile getirdiler.
- b. Katılımcılar işverenin çözüme katkısı olarak iş yerlerinde yalnızca yeni mezun gençlerin işe alınacağı "**yeni mezun kontenjanı**" oluşturulmasını önerdiler. İşverenin belirli sayıda pozisyonu bu şekilde kullanması için yasal zorunluluk gerektiğini belirttiler. Diğer bir öneri olarak ise "**deneyim olarak staj**" olarak adlandırılan yaklaşım oldu. Buna göre üniversite eğitimi sırasında gerçekleştirilen stajların iş deneyimi olarak tanınması önerildi.
- c. Katılımcılar, işe alım için referansın önemli ve gerekli bir araç olduğunu düşünüyor. Ancak referansın kötüye kullanılarak torpille dönüştüğünün ve bunun da haksız rekabete neden olduğunun altını çizerek "**referansla ilgili yasal düzenleme**" getirilmesini önerdiler.
- d. Bir diğer konu da "**kendilerini iş arama sürecinde destekleyecek, donanımlarını artırması için olanaklar sunacak ve diğer iş arayan akranlarıyla deneyimlerini/fikirlerini/sorunlarını paylaşabilmek için bir araya getirecek**" bir yapının eksikliği.

Ipsos Araştırması'na göre;

- e. Eğitim sistemindeki eşitsizliklerin giderilmesi, staj programlarının iyileştirilerek geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması, yabancı dil eğitiminin erken yaşlarda tamamlanması ve gençlere iş bulma ve kendilerini ifade edebilme konularında destek verilmesi öncelikle ele alınması gereken alanlar olarak öne çıktı.
- e. Yönlendirmeli öneriler dikkate alındığında ise, genel kamuoyunun %41'i "kendi işini kurmaya yönelik teşvikler verilmesi" unsurunu oldukça etkili bulurken; son sınıf öğrencileri

ve eğitimli genç işsizler “gençlere iş bulma konusunda destek verilmesini” oldukça etkili buluyor (son sınıf öğrencilerinde %30; eğitimli genç işsizlerde %35). Ardından 4 grup ortalamasında göre “kamu istihdamında gençlere öncelik verilmesi” (%28,5) ve “eğitim sistemine dair iyileştirmeler yapılması” (%23,7) konuları geliyor.

- f. Öte yandan “**vakıf/dernek/sivil toplum kuruluşlarında iş fırsatlarının oluşturulması**” unsuru tüm paydaşlarda oldukça düşük etkiye sahip olmakla birlikte (ortalama %8), bu, söz konusu alandaki fırsatın büyüklüğünü de göz önüne seriyor.

4. Değerlendirme Toplantısı Çıktıları

Farklı sektör ve kurumlardan 18 paydaşın katılımıyla Bilgi Üniversitesi Sosyal Kuluçka Merkezi’nde gerçekleştirilen toplantıda her iki araştırmanın sonuçları karşılaştırmalı olarak katılımcılarla paylaşıldı. Katılımcılar araştırma sonuçlarını değerlendirerek konuyla ilgili diğer çalışmalar ve olası çözüm önerileri üzerinde gerçekleştirilen tartışma sonucunda konunun temel nedenleri üzerine aşağıdaki başlıklar altında önerileri oluşturdular.

- a. Üniversite eğitimi süresince yapılan stajların içerikli ve gerçekten sorumluluk üstlenilerek yapılması deneyim isteyen işveren karşısında gencin elinde önemli bir olanak olacaktır. Devlet stajı desteklemiyor, yalnızca üniversiteler destekliyor. Bu da stajların gerçekten gerektiği gibi yapılmasını engelliyor. Ayrıca staj programları dosya masrafı gibi maiyetleri nedeniyle işveren tarafından tercih edilmiyor. Oysa staj, özellikle kariyer yolunun başında “kişinin neyi istemediğini” bulması için iyi bir araçtır. **Staj oranının artırılması ve stajların içeriklerinin güçlendirilmesine yönelik özel sektör ve üniversite işbirliğiyle çalışmalar yapılması gerekiyor.**
- b. Deneyim eksikliği konusunun stajın yanı sıra okul hayatı boyunca yarı zamanlı çalışma ve/veya gönüllü hizmetlere katılmakla da iyileştirilebileceği ortada. **Gençlerin eğitim hayatları boyunca gönüllü ya da ücret karşılığı çeşitli sorumluluklar üstlenerek deneyim kazanması yararlı olacaktır. Bunun için işverenlerin bu deneyimleri de dikkate almasının teşvik edilmesi gerekiyor.**
- c. Gençlerin iş bulmaya yalnızca para kazanma amacıyla yaklaşmaları işsiz oldukları süre içinde kendilerini de geliştirecek gönüllülük vb. etkinliklere yönelmesini engelliyor. Öncelik yalnızca para kazanmak olduğu için bu sürede kendini geliştirmeye yönelik herhangi bir arayışa yönelmiyorlar. **Gönüllü ve/veya yarı zamanlı çalışmanın deneyim kazanma ve kariyer gelişimine katkıları ile ilgili farkındalık artırılmalı. İlk Fırsat** katılımcıya eğitim gördüğü alandan bağımsız olarak ilk iş deneyimini kazandırıyor, çalışanın kariyer alanı ile ilgili, eğitim gördüğü alandan bağımsız olarak fikir oluşturmaya katkıda bulunuyor.
- d. Türkiye genelinde üniversitelerin bünyelerinde mezunlarının istihdamına yönelik destek veren kariyer planlama merkezlerinin etkinliğinin artırılması ve mezunlarla iletişimin mezuniyet sonrasında daha güçlü şekilde sürdürülebilmesi önem taşıyor. **Üniversitelerin kariyer planlama merkezlerinin güçlendirilerek mezunlara doğrudan temas edebilmesi sağlanmalı.**

- e. Şirketlerin insan kaynağı ihtiyaçlarının net olarak tanımlanması doğru işe doğru adayın yerleşmesi için önemli bir unsur. **Özel sektörde insan kaynağı ihtiyaçlarına yönelik düzenli envanter çalışmalarının gerçekleştirilmesi sağlanmalı.**
- f. Gençlerin istihdamına yönelik hizmetlerin görünürlüğü ile ilgili bir sorun var. **Genç istihdamına yönelik hizmetlerin iletişiminin daha güçlü ve yaygın yapılması gerekiyor. İlk Fırsat** Kamunun işverene sunduğu teşvikler ve çalışana sunduğu destekler konusunda işveren ve iş arayan nezdinde farkındalık yaratıyor (İŞKUR İşbaşı Eğitim Teşvikleri).
- g. İŞKUR'un öz geçmiş veri tabanlarının daha güncel hale getirilmesi ve işverenin ihtiyaçlarına uygun biçimde geliştirilmesi gerekiyor. İşveren İŞKUR olanaklarını kullanarak ihtiyacı olan kalifiye elemana ulaşmakta güçlük çekiyor. **İŞKUR'un çalışan ve işvereni bir araya getiren sisteminin geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapılmalı.**
- h. Gençlerin işten öncelikli beklentisi "iyi bir maaş" ve ailelerinden ekonomik bağımsızlık kazanmak olduğundan kendilerine en uygun işi değil, karşılıklarına ilk çıkan fırsatı değerlendiriyorlar. **Üniversite öğrencilerine ve yeni mezunlara yönelik bu konuda farkındalık çalışmaları yapılmalı, iyi maaş kadar doğru iş seçiminin önemi anlatılmalı.**
- i. Türkiye genelinde gençlerin, özellikle üniversite mezunu gençlerin istihdamıyla ilgili istatistiklerin daha detaylı olarak çalışılması gerekiyor.
- j. **Örgün eğitimdeki sorunların çözümü çok büyük ve uzun vadeli bir çalışma olacağı için gençlerin mezuniyetlerine kadar ve sonrasında yaygın eğitim araçlarıyla çalışma hayatına yönelik beceri ve donanım kazandırılmasına yönelik çalışmalar yapılmalı.** Bu alanda özellikle iş arama süreçleri (öz geçmiş hazırlama, iş başvurusu yapma, mülakat yapma gibi...) **İlk Fırsat** eğitim sistemindeki eşitsizliklerden kaynaklandığı düşünülen fırsat eşitsizliği konusunda mezun olunan üniversite konusunu geri plana iterek çözüm modeli oluşturuyor. Aday ve katılımcıların CV hazırlama, mülakat gerçekleştirme ve işe alım süreçleri ile ilgili deneyim kazanmasını sağlıyor.
- k. Üniversiteden yeni mezun olan gençleri işverenlerle buluşturacak bir platform oluşturulması doğru kişilerin doğru işlerle eşleşebilmesine katkıda bulunacaktır. **İş arayan gençleri işverenlerle buluşturacak bir platformun bir STK ya da kurum temsilcileri tarafından oluşturulmasına yönelik çalışmalar yapılmalı.**
- l. İstihdama yönelik çalışmalar Türkiye'de son yıllarda özellikle girişimcilik odaklı olarak geliyor. Yeni mezun gençlerin istihdamına yönelik çözümlerden birinin kendi işini kurmak kadar çalışma hayatına atılmak olduğuna dair farkındalık yaratılmalı. **Herkesin girişimci olmak zorunda olmadığı, çalışma hayatının da bir seçenek olduğuna dair iletişim çalışmaları gerçekleştirilmeli.**
- m. **Üniversite mezunu gençlerin istihdamına yönelik çalışmalara kurumsal büyük firmalar kadar KOBİ'lerin de dahil edilmesi önemli.** Buna yönelik çalışmalar gerçekleştirilmeli.
- n. **Eğitilmiş gençlerin istihdamına yönelik çalışmaları destekleyecek hibe programları oluşturulmalı.** Bu sayede bu alanda çalışan STK ve araştırmacıların teşvik edilmesi mümkün olacaktır.